

ΣΚΗΝΗ 1^η

Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΩΝ ΒΕΡΣΑΛΙΩΝ

Τα φώτα σβήνουν ξαφνικά με μια τρομερή έκρηξη και μια λάμψη φωτός. Σειρήνες. Εκρήξεις. Ήχος από σφυρίχτρες. Πολυβόλα. Πύραυλοι. Φωτοβολίδες. Τόνοι σπασμένων γυαλιών. Πυκνή ομίχλη. Ακούγεται μια οπερατική άρια ή θρηνητικές νότες κάποιας διάρκειας. Ένα αποκρουστικό πράσινο φως φωτίζει σταδιακά το θέατρο.

Καθώς υποχωρεί η ομίχλη ακούγεται μια Νυκτωδία. Μια δωδεκάδα έντονα διακοσμημένες καρέκλες του δέκατου ένατου αιώνα διασκορπίζονται φύρδην-μίγδην στη σκηνή. Εμφανίζονται σαμπανιέρες με σαμπάνιες. Στο κέντρο ένα τραπέζι με πράσινη τσόχα όχι μεγαλύτερο από ένα συνηθισμένο χαρτοπαικτικό τραπέζι, με κρύσταλλα και μια τράπουλα.

Καθώς σιγά σιγά διαλύεται η ομίχλη, βλέπουμε ότι ολόκληρος ο πίσω τοίχος είναι ένας τεράστιος ραγισμένος καθρέφτης πλαισιωμένος με μεγάλες, περίτεχνες κορνίζες, σαν μωσαϊκό από σπασμένα γυαλιά. Είναι ένας παλιός καθρέφτης, μουντός και γκριζός σαν να τον έχει πνίξει ο καπνός, μισοκαλυμμένος με ασημόχρωμα.

Στην μια πλευρά της σκηνής στέκεται μια ακέφαλη κούκλα σαν κι αυτές που βλέπουμε στα ραφτάδικα. Παραδίπλα ένα ουροδοχείο.

Μπαίνει ο Νίκολσον φορώντας μαύρη ζακέτα. Κρατάει ομπρέλα. Κάθεται σε μια από τις καρέκλες, σταυρώνει τα πόδια και ακούει τη Νυκτωδία. Αυτά όλα για ένα χρονικό διάστημα ανάλογο ενός μουσικού ιντερμέδιο. Προς το τέλος της Νυκτωδίας αρχίζει να μιλάει.

ΝΙΚΟΛΣΟΝ: Συναντιόμαστε συνήθως στις δέκα, υπάρχουν γραμματείς που...

ΦΩΝΗ ΠΡΟΥΣΤ: *(Εκτός σκηνής, ψιθυριστά)*
Mais non, mais non, vous allez trop vite. Recommencez.

ΝΙΚΟΛΣΟΝ: *(Μετά από λίγο, σιγά σιγά και με ακρίβεια)*

Μαυρόασπρο μοτίβο. Επίσημα μαύρα κοστούμια, άσπρα μανικέτα και χαρτιά. Σημαντικές λεπτομέρειες αν θέλουμε να πετύχουμε κάτι της προκοπής. Υποθέτω. *(Παίρνει ένα ποτήρι σαμπάνιας από το τραπέζι)*

ΦΩΝΗ ΠΡΟΥΣΤ: *(Εκτός σκηνής)*
Précisez, mon cher, précisez.

ΝΙΚΟΛΣΟΝ: Απαλλαγμένοι από το μπλε και το χακί.

ΦΩΝΗ ΠΡΟΥΣΤ: *(Εκτός σκηνής)*
Vous prenez la voiture de la Délégation. Vous descendez au Quai d'Orsay. Vous montez l'escalier. Vous entrez dans la Salle. Et alors?

ΝΙΚΟΛΣΟΝ: *(Αναστενάζει, διστάζει, συνεχίζει)*
Εναλλακτικές χρωματικές επιλογές, το κατακόκκινο, σαν τις κουρτίνες της Quai d'Orsay, και το βαθυπράσινο.

ΦΩΝΗ ΠΡΟΥΣΤ: (*Εκτός σκηνής*)*Précisez, mon cher, précisez...*

ΝΙΚΟΛΣΟΝ: Ροζ στυπόχαρτο. Μικρές, καλολουστραρισμένες καρτέκλες. (**Σιωπή**) Από μυρωδιές, βενζίνη. Ταινίες γραφομηχανής, γαλλικό βερνίκι, κεντρική θέρμανση και λίγη βιολετί βαφή μαλλιών. (**Σιωπή**) Από χειροπιαστά μοτίβα, διαφανές χαρτί αντιγραφής, μετάξι, το δερμάτινο λουρί ενός μεγάλου χαρτοφύλακα. Και για τα πόδια, παχιά χαλιά σε πάτωμα παρκέ ...

(**Σιωπή**) Τι σήμαιναν όλα αυτά; Ποιο ήταν το θέμα; Υπήρξαν βέβαια ζητήματα ουσίας: η δομή του Παλαιού Κόσμου· οι καταρρέουσες πρώην αυτοκρατορίες· οι νέες, που προσπαθούν να εκμεταλλευτούν ό,τι έχει απομείνει· οι πρώην αποικίες που πασχίζουν να μείνουν ελεύθερες· η παλαιά τάξη του Κογκρέσου της Βιέννης που διαλύεται στα εξών συνετέθη και, για να μην ξεχνιόμαστε, η νευτώνεια φυσική, η παραδοσιακή ζωγραφική, η αντίληψη για τον Θεό. Για να είμαστε ειλικρινείς, όλα έχουν τα χάλια τους, είτε ως αιτία είτε ως αποτέλεσμα. Και μετά οι ατέλειωτες συζητήσεις. Θέματα τιμής. Ή συμφέροντος. Λογομαχίες. Ή χρέωση λαθών. Ή μελέτη των αιτιών. Ποιος, όμως, μπορεί να είναι σίγουρος για όλα αυτά; Πού και πού όλο και κάποιος εμφανιζόταν διατεθειμένος να ψάξει πιο βαθιά, ίσως για κάποια αιώνια χαρακτηριστικά γύρω από την άσκηση της εξουσίας είτε από εκείνους που την είχαν είτε από εκείνους που την αποζητούσαν. Αποτέλεσμα; Μια αδιέξοδη λογική παγίδα, η αναπόφευκτη μεταμόρφωση σε υπνοβάτη, μια από τα ίδια.

(**Σολάρισμα από τσέλο.**)

ΦΩΝΗ ΠΡΟΥΣΤ: *Précisez, mon cher, précisez...*

ΝΙΚΟΛΣΟΝ: Και για να μη μακρηγορούμε, ναι λοιπόν, συναντηθήκαμε. Πιαστήκαμε από το σκύψιμο πάνω από τους τεράστιους χάρτες, βόγκηξαν οι καρέκλες που μας φιλοξένησαν για ώρες... Κάτι σήμαιναν όλα αυτά. Κυριαρχούσε μια αίσθηση απελπισίας, φόβου. Το να ξέρεις ότι κανένας δεν είχε πρόθεση να κάνει κάτι στ' αλήθεια.

(Μέσα από τον ασημένιο καθρέφτη αρχίζει αργά να χαράζεται μια λεπτή κόκκινη γραμμή με μολύβι. Διάρκει κάποια λεπτά μέχρι να ολοκληρωθεί. Στο τέλος σημειώνεται η ημερομηνία 78 π.Χ. Στα επόμενα είκοσι λεπτά, ακολουθούν διαδοχικές κόκκινες γραμμές και καθεμιά φέρει την ημερομηνία της — όλα αυτά δείχνουν τις συνεχείς αλλαγές των συνόρων της Γερμανίας τα τελευταία 2000 χρόνια.)

ΦΩΝΗ ΠΡΟΥΣΤ: *N' allez pas trop vite.*

ΝΙΚΟΛΣΟΝ: Μια ομάδα ανθρωπάκων στην άκρη ενός τεράστιου τραπεζιού. Χάρτες απλωμένοι και γύρω γύρω μεταφραστές, γραμματείς, σειρές από άδεια χρυσοστόλιστα καθίσματα και κάτι μεγάλες πορφυρένιες κουρτίνες που όταν άνοιγαν νόμιζες ότι αγκάλιαζαν τα πάντα, με φόντο το λυκόφως να βυθίζεται απαλά στον Σηκουάνα.

ΦΩΝΗ ΠΡΟΥΣΤ: *(Δύσκολα ακούγεται τώρα)*

Précisez...

ΝΙΚΟΛΣΟΝ: Τσάι, γλυκό ψωμί, αμυγδαλωτά, το τσαγερό να στάζει. Να ηρεμούν τα πνεύματα. *Messieurs, nous avons donc examiné la frontière entre Csepany et Saros Patag Il résulte que la jonction du chemin de*

fer Miskovec-Kaschau avec la ligne St. Peter-Losoncz doit être attribuée. ... Αχ, αυτοί οι ατέλειωτοι αγώνες ... η απέραντη αποχαύνωση του υπουργού όπως κατέβαζε αργά αργά το ένα πόδι από το άλλο ... το κροτάλισμα των Ρολς Ρούς στο χαλίκι της αυλής ... *Wir wissen das die Gewalt der deutschen Waffen begrochen ist. Wir kennen die Macht des Hasses, die uns hier ...* **(Καθώς μιλάει μπαίνει ο Κλεμανσώ. Τον βοηθάει ένας Αφρικανός που φοράει μπουρνούζι και ένας Άπω-Ανατολίτης [Χο Τσι Μινχ] με καπέλο σεφ. Ο Κλεμανσώ φοράει γκρι γάντια, ακουμπάει το ένα του χέρι πάνω στην καρδιά του, εκεί όπου τον πυροβόλησαν. Αιμορραγεί. Ύστερα από λίγο κάθεται, με τη βοήθεια του Αφρικανού και του Άπω-Ανατολίτη. Δείχνει εξαντλημένος. Βήχει. Τα πνευμόνια του είναι γεμάτα αίμα.)** Στο τέλος κάποιοι από μας πήγαμε βόλτα στην εξοχή. Στο Βερντάν η βροχή είχε ξεσκεπάσει τους ρηχούς τάφους. Πόδια ξεφύτρωναν από το χώμα, κρανία φορώντας ακόμα τα κράνη τους ορθώνονταν μες από τη λάσπη. Στο δάσος του Μπελώ, κρατήρες τεράστιοι, δέντρα σκισμένα στα δυο, απομεινάρια αγροκατοικιών που ξεπρόβαλλαν μες από την ομίχλη, σκόρπια βλήματα και τίποτε άλλο. Πουθενά γρασίδι, πράσινο. Μια ψιλή σκόνη σκέπαζε τα πάντα. Κι εκεί, στο μέσον αυτού του άγριου, βομβαρδισμένου τοπίου, ήταν αδύνατο να προσανατολιστείς. Τα λιγοστά ερείπια που είχαν απομείνει θύμιζαν κάτι από αρχαιότητα. Πραγματικά, από το Ράιμς μέχρι το Σουασόν νόμιζες πως γυρνούσες πίσω σε ένα χαμένο πολιτισμό. **(Μπαίνει ο Γουίλσον. Φοράει γυαλιά της μύτης και ψηλό κολάρο. Είναι άρρωστος και αδύναμος. Αναπνέει με δυσκολία. Τον βοηθάει ένας νεκρός στρατιώτης που φοράει λευκά γάντια. Το**

κεφάλι του είναι δεμένο με λευκό επίδεσμο. Το πρόσωπό του, λευκό. Θα μπορούσε να έχει μαζί του και ένα μπουκέτο λουλούδια. Η είσοδός τους έχει κάποια διάρκεια. Εν τέλει ξαπλώνει στον καναπέ βοηθούμενος) Παντού ερμηιά. Άδεια χαρακώματα, προπετάσματα λευκά σαν κιμωλία, αγκαθωτό συρματοπλέγμα και σιωπή. Κανένα ίχνος ζωής, ούτε πετούμενο, ούτε ζώο δεν τάραιζε το νεκρικό τοπίο. Άσπρο σαν θάνατος, άσπρο θανατερό. Επιστρέφοντας στο ξενοδοχείο έδωσα τα ρούχα μου στην καμαριέρα για καθάρισμα. Δύσκολα θα βγουν οι λευκές κηλίδες, της τόνισα. Η σκόνη από το Βερντάν. Τα πήρε με προσοχή και με τόνο που δεν θα ξεχάσω ποτέ, μου λέει: “Μάλιστα κύριε, είναι πολύτιμη αυτή η σκόνη”.

(Θλιμμένη μουσική πλημμυρίζει το θέατρο. Στη σκηνή επικρατεί ονειρική ηρεμία. Ο Κλεμανσώ βήχει. Ο Νίκολσον κάθεται αμίλητος, βυθισμένος στις σκέψεις του. Όλοι γυρίζουν να δουν τον Μπρόκντορφ-Ραντζώ που μπαίνει στη σκηνή. Συνοδεύεται από τον Βίτγκενσταϊν, που φοράει τη ριγωτή στολή των φυλακισμένων. Κρατάει καπέλο, φοράει γυαλιά χωρίς σκελετό. Έχει μια ουλή στο μάγουλο, σημάδι παλιάς μονομαχίας. Ο Βίτγκενσταϊν βοηθάει τον Μπρόκντορφ-Ραντζώ που κατευθύνεται σε μια καρέκλα. Ο Μπρόκντορφ-Ραντζώ κάθεται σιωπηλός, κρατώντας το καπέλο και τον χαρτοφύλακά του. Ζαρώνει. Βαθμηδόν όλοι εκτός από τον Μπρόκντορφ-Ραντζώ θα καταλήξουν με ένα ποτήρι σαμπάνιας στο χέρι. Πίνουν. Ανοίγουν στη σκηνή καταπακτές, πτώματα ξεπηδάνε από τους τάφους τους και ανεβαίνουν προς τον ουρανό πολύ αργά. Η άνοδος θα κρατήσει όσο κρατάει το πρώτο μέρος. Αμέσως μετά την εμφάνι-

ση των πτωμάτων, και εξίσου αργά, τέσσερα διαφανή κουτιά, σαν το κουτί που καθόταν ο Άιχμαν κατά τη διάρκεια της δίκης του, αρχίζουν να κατεβαίνουν, για να καλύψουν τον Κλεμανσώ, τον Γουίλσον, τον Νίκολσον και τον Μπρόκντορφ-Ραντζώ)

ΓΟΥΙΛΣΟΝ: *(Μιλάει προσεκτικά, και συχνά σταματάει για να δώσει χρόνο στα λόγια του να ακουστούν)*

Λοιπόν, εγώ είμαι από αυτούς που τους αρέσει να κάνουν διαρκώς τα ίδια πράγματα: να φοράνε το ίδιο πουλόβερ, ας πούμε, να κάνουν την ίδια βόλτα με το αυτοκίνητο, να έχουν την ίδια γυναίκα. Για να πω την αλήθεια, τίποτα δεν με ευχαριστεί πιο πολύ από το να πηγαίνω βόλτα με το αυτοκίνητο σε δρόμους γνωστούς, φορώντας το πουλόβερ που φορούσα σαν φοιτητής στο Πρίνστον. Για φαντάσου. Τότε. Στο μάθημα της ποίησης, ας πούμε, τα ίδια αποσπάσματα από τα ίδια βιβλία. Παλιά κολεγιακά τραγούδια. Τα ωραία πράγματα, οι απλές απολαύσεις, υποθέτω. Ίσως συμφωνείτε. Τίποτα υπερβολικό. Όταν παίρνω άδεια καταλήγω πάντα στο ίδιο μέρος. Στην εξοχή της Αγγλίας. Στις λίμνες, να κάνω βόλτες με το ποδήλατο στους γύρω λόφους. Μου αρέσει η Αγγλία, γενικά η Ευρώπη. Υπάρχουν βέβαια και κάποιες μικροεξαίρέσεις εδώ κι εκεί. Φυσιολογικό. Έτσι κι αλλιώς πρέπει να παραδεχτούμε πως υπάρχει, ενίοτε, το ενδεχόμενο του καινούριου.

ΚΛΕΜΑΝΣΩ: *(Στον Βίτγκενσταϊν)*

Αν δεν κάνω λάθος είστε άνθρωπος που τον ενδιαφέρει η γλώσσα.

ΒΙΤΤΚΕΝΣΤΑΪΝ: Ναι...

ΚΛΕΜΑΝΣΩ: Πολύ ωραία. Για πείτε μου, λοιπόν, από πού προέρχεται, λέτε, η λέξη “σοδομιστής”;

ΒΙΤΤΚΕΝΣΤΑΪΝ: Εε,...

ΚΛΕΜΑΝΣΩ: Δεν ξέρετε. Δεκτό. Μαντέψτε. Ούτε; Ωραία, λοιπόν, θα σας πω. Από τη Βουλγαρία! Μάλιστα, από τη Βουλγαρία, όπου το μόνο που έκαναν για δυο-τρεις αιώνες ήταν να πηδούντα παρά φύσει. Και να τα φορτώνουν στη θρησκεία. Ο κόσμος είναι τόσο κακός, έλεγαν, δεν είναι να κάνεις παιδιά. Όντως! Κι έτσι κωλογαμιόντουσαν για αιώνες! Πώς σας φαίνεται; Αξιοθαύμαστο; Αυτοί οι γερμαναράδες όχι μόνο σε κωλογαμάνε αλλά στον χώνουν και στο στόμα, κι όταν τελειώσουν σου σπάνε το κεφάλι και τα φορτώνουν στη θρησκεία. Εγώ έτσι το βλέπω το όλο θέμα. Ωραίοι. **(Βήχει)** Υπάρχουν τέτοιοι, πολλοί. Θεωρήστε το δεδομένο, αυτό είναι όλο. Και την επόμενη βλέπεις ότι στην έχουν στημένη κι από μπρος κι από πίσω. Έτσι έχουν τα πράγματα με τέτοιους τύπους. Κομμάτι της υπέροχης ανθρώπινης φύσης. Δεν νθικολογώ, αλλά πιστέψτε με, οι μόνοι καλοί Γερμανοί είναι οι μουσικάντηδες — κι εκεί ένας αραιά και πού. **(Βήχει)** Την πάτησες αν βρεις δυο μαζί. Τα πάντα επί δύο και κάτι παραπάνω. Τα πάντα έχουν μια γεωμετρική ακρίβεια με αυτούς τους μπάσταρδους. Παράδειγμα ο Μπετόβεν. **(Βήχει)**

ΝΕΚΡΟΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ: Όταν μιλούν οι πολιτικοί ακόμα και τα ποντίκια θέλουν να ξεράσουν.